- Lozhkin, Noskova, 2008 – Lozhkin G. V., Noskova O. V. Psihologiya uverenosti lichnosti. Kyiv : Akadem. vydav., 2008. 154 s.
- Maksymenko, 2000 – Maksymenko S. D. Psykholohichni chynnyky rozvyvaiuchoho navchannia v riznykh osvitykh systemakh. Kyiv, Ukraina : NEVTES, 2000. 272 s.
- Orlov, 1991 – Orlov Yu. M. Voshozhdenie k individualnosti. Kyiv : Akadem. vydav., 1991. 316 s.
- Pavelkiv, 2009 – Pavelkiv R. V. Zahalna psykholohiia: pidruchnyk. Kyiv : Kondor, 2009. 560 s.
- Pashukova, 2000 – Praktykum iz zahalnoi psykholohii : navch. posib. / T. Pashukova ta in. Kyiv : Znannia, 2000. 204 s.
- Proskura, 1998 – Proskura O. V. Psykholohichna pidhotovka vchytelia do roboty z pershoklasnykamy. Kyiv : Osvita, 1998. 199 s.

УДК 159.9:[378.015.31:17.022.1

DOI 10.31470/2308-5126-2020-44-1-25-34

Ярослава Василькевич,
кандидат психологічних наук,
доцент кафедри психології,
ДВНЗ «Переяслав-Хмельницький
державний педагогічний
університет імені
Григорія Сковороди»

E-mail: v.yaroslava@online.ua
ORCID 0000-0002-5946-3005

Yaroslava Vasylykevych,
Candidate of Psychology Sciences,
Associate Professor
of the Department of Psychology
of SHEI «Pereiaslav-Khmelnytskyi
Hryhorii Skovoroda State
Pedagogical University»

Ольга Ломак,
аспірантка кафедри психології,
ДВНЗ «Переяслав-Хмельницький
державний педагогічний
університет імені
Григорія Сковороди»

E-mail: olga.lomakk@gmail.com
ORCID 0000-0002-1465-3139

Olha Lomak,
PhD Student of the
Department of Psychology of
SHEI «Pereiaslav-Khmelnytskyi
Hryhorii Skovoroda State
Pedagogical University»

ФОРМУВАННЯ АКАДЕМІЧНОЇ ДОБРОЧЕСНОСТІ ЯК СКЛАДНИКА ПРОФЕСІЙНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ МАЙБУТНІХ ФАХІВЦІВ

У статті проаналізовано проблему формування сучасної академічної доброчесності як основи професійної компетентності майбутніх фахівців. У загальних рисах сформульовано сучасну парадигму академічної доброчесності та наведено основні її характеристики. Схарактеризовано основоположні для науки та освіти фундаментальні цінності академічної доброчесності: чесність, довіра, справедливість, повага, відповідальність і мужність. Досліджено рівень обізнаності студентів з проблематикою академічної доброчесності. Визначено обізнаність студентів різних курсів з поняттям «академічна доброчесність» та статтею 42 Закону України «Про освіту», про джерела інформації щодо поняття та потребу опитуваних поглиблювати знання про академічну доброчесність. Виявлено види порушень академічної доброчесності, з якими студенти зустрічалися у навчальній діяльності, та особливості їх розподілу за курсами навчання. Встановлено причини прояву списування як виду недоброчесних практик у навчанні (невпевненість у своїх знаннях; пошук легких шляхів та небажання вчитися; лень; брак часу; недостатнє отримання знань у навчальному процесі; велике інформаційне навантаження під час навчання). Виділено наслідки порушень академічної доброчесності у навчальній

діяльності, які прогнозують студенти: відрахування з університету; низький рівень кваліфікації спеціалістів; зниження якості знань та освіти загалом; повторне проходження оцінювання або навчального курсу; відсутність бажання вчитися та отримувати знання. Визначено способи вирішення проблеми академічної доброчесності у навчанні, які виділяють студенти: поширення інформації про академічну доброчесність та її наслідки; профілактичні бесіди зі студентами, зміцнення мотивації в отриманні якісних знань; притягнення до академічної відповідальності; справедливе ставлення до студентів; зміцнення самооцінки студентів.

Ключові слова: академічна доброчесність, професійна підготовка, фундаментальні цінності академічної доброчесності, види та причини академічної недоброчесності, етичний кодекс.

The article analyzes the problem of the formation of modern academic integrity as the basis of the professional competence of future professionals. The modern academic paradigm of integrity and its main characteristics are formulated in general features. The values of academic integrity, which are fundamental to science and education, are characterized: honesty, trust, justice, respect, responsibility, and courage. The level of students' understanding of the problem of academic integrity was studied. The awareness about the concept of "academic integrity", about Article 42 of the Law of Ukraine "On education", about sources of information on the concept, and the need of respondents to deepen knowledge of academic integrity by students of different years of study is examined. Types of violations of academic integrity and peculiarities of their distribution by years of study are discovered. The reasons for the manifestation of write-offs as a type of dishonest practice in learning are characterized (uncertainty in knowledge; search for easy ways and reluctance to study; laziness; lack of time; insufficient knowledge acquisition in the educational process; large information load during training). The consequences of violations of academic integrity in educational activities, which students predict, are highlighted: expulsions from the university; low level of qualifications of specialists; reducing the quality of knowledge and education in general; re-passing an assessment or training course; lack of desire to learn and gain knowledge. Ways to solve the problem of academic dishonesty that students distinguish are identified: dissemination information on academic integrity and its implications; preventive talks with students, strengthening motivation to obtain high-quality knowledge; attraction to academic responsibility; fair treatment of students; strengthening students' self-esteem.

Keywords: academic integrity, professional training, fundamental values of academic integrity, types and reasons for academic dishonesty, code of ethics.

Постановка проблеми. Академічна доброчесність органічно поєднує в собі комунікативні та дисциплінарні аспекти науки, освіти, моралі та суспільства. Тому вона інтерпретується як єдність ціннісних і теоретичних парадигм наукового пошуку й педагогічного процесу, дотримання фундаментальних морально-етичних норм у науковій та освітній діяльності, яка сьогодні впроваджується в українських університетах і школах. Вона виступає як специфічний прояв загальнолюдських морально-етичних цінностей у науковому та освітньому просторі. Саме тому в наш час академічна доброчесність набуває нових рис і особливостей. Глибоке реформування національної системи освіти і науки по-новому ставить питання про моральний образ сучасного фахівця. Докорінна перебудова освітньої галузі й окреслені шляхи її вдосконалення висувують на перший план необхідність формування морально активної особистості, яка займала б яскраво виражену громадянську позицію.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблема академічної доброчесності в навчальних закладах розглядається в роботах вітчизняних авторів [Академічна доброчесність..., 2017; Гапон, 2017; Ковальчук, Потапюк, 2017; Сацук, 2017]. Дослідники наводять основні принципи академічної доброчесності, якими мають керуватися учасники освітньо-наукового процесу

закладів вищої освіти; вивчають соціально-психологічні чинники дотримання ціннісних засад навчання студентами; розглядають національні та міжнародні нормативно-правові засади для утвердження академічної доброчесності в науковому середовищі; визначають роль наукової етики в розвитку успішної кар'єри науковця.

В. Сацик [Сацик, 2017] на основі огляду світового досвіду здійснює кроскультурний порівняльний аналіз основних чинників, які визначають мотивацію студентів до академічного шахрайства шляхом списування, а також ефективних методів боротьби з плагіатом і списуванням у вищій школі. Автор пропонує низку заходів для розбудови цілісної та ефективної системи забезпечення академічної доброчесності в українській вищій школі.

Соціально-психологічні чинники послаблення ціннісних засад (норм та правил) навчання у студентів вивчалися у міжнародному емпіричному дослідженні. Автори здійснили порівняльний міжкультурний аналіз ставлення до виявів академічної нечесності студентів в Україні, Польщі, Швейцарії [Application of the theory..., 2015]. У міжнародному дослідженні на основі опитування студентів економічного і бізнес-профілю виявлено специфіку схильності до академічного шахрайства у представників різних країн [Grimes, 2004].

Мета статті – аналіз проблеми формування сучасної академічної доброчесності як основи професійної компетентності майбутніх фахівців; емпіричне дослідження рівня обізнаності студентів з проблематикою академічної доброчесності.

Виклад основного матеріалу. Академічна доброчесність є необхідною основою для формування основних найбільш затребуваних компетентностей 21 століття: вміння вирішувати складні завдання, критичного мислення, креативності, когнітивної гнучкості, емоційного інтелекту, комунікації та співробітництва [10 ключових навичок..., 2016].

У статті 42 Закону України «Про освіту» академічна доброчесність визначається як «сукупність етичних принципів та визначених законом правил, якими мають керуватися учасники освітнього процесу під час навчання, викладання та провадження наукової (творчої) діяльності з метою забезпечення довіри до результатів навчання та/або наукових (творчих) досягнень» [Про освіту..., 2017]. Особливо наголошується на необхідності створення атмосфери академічної доброчесності в кожному освітньому закладі, що передбачає розуміння всіма учасниками освітнього процесу сутності академічної доброчесності та необхідності дотримання її принципів [Розширений глосарій..., 2017].

Основоположними для науки та освіти є фундаментальні цінності академічної доброчесності: чесність, довіра, справедливість, повага, відповідальність і мужність [The Fundamental Values..., 2012].

Чесність є незамінною основою викладання, навчання та наукової діяльності, а також необхідною передумовою для реалізації довіри, справедливості, поваги та відповідальності. Доброчесні академічні спільноти

просувають пошук істини і знань через інтелектуальну та особисту чесність у навчанні, викладанні, науковій діяльності.

Довіра розвивається на основі та при умові визначення і закріплення чесності як цінності. Довіра накопичується та росте з часом і досвідом, опираючись швидше на дії, аніж на слова. Доброчесні академічні спільноти створюють і покладаються на атмосферу взаємної довіри. Атмосфера довіри забезпечує та стимулює вільний обмін ідеями, що дозволяє найбільш повно реалізувати потенціал наукових досліджень.

Справедливість є незамінним чинником формування етичних спільнот. Доброчесні академічні спільноти встановлюють чіткі та прозорі очікування, стандарти і практики для забезпечення справедливості у стосунках і взаємодії між викладачами, студентами та співробітниками адміністрації.

Повага в академічних спільнотах є взаємною і вимагає прояву поваги до себе та до інших. Доброчесні академічні спільноти цінують, поважають і приймають різноманітність думок та ідей.

Відповідальність за дотримання та відстоювання цінностей доброчесності є одночасно і особистим обов'язком, і спільною справою. Доброчесні академічні спільноти спираються на фундамент особистої відповідальності в поєднанні з особистою та колективною готовністю подавати власний приклад, дотримуватися узгоджених стандартів і вживати заходів у разі проступків або порушень.

Мужність – це швидше не цінність, а якість або здатність діяти за власними принципами та переконаннями. Для створення та підтримання доброчесних академічних спільнот потрібно більше, ніж просто вірити в фундаментальні цінності. Трансформація цінностей від розмов про них до відповідних дій, їхнє відстоювання в умовах тиску і труднощів потребує рішучості, цілеспрямованості і мужності.

Підвищення рівня академічної доброчесності повинно бути найвищим пріоритетом вишів.

З метою визначення рівня обізнаності студентів з проблематикою академічної доброчесності нами проведено опитування студентів 1–6 курсів педагогічних університетів.

За результатами опитування було виявлено, що 83 % студентів знайомі зі статтею 42 «Академічна доброчесність» Закону України «Про освіту». 97 % опитуваних вважають, що потрібно поглиблювати знання про академічну доброчесність.

Поняття «академічна доброчесність» студенти визначають як «сукупність етичних принципів та визначених законом правил, якими повинні керуватися учасники освітнього процесу» (79 %), «сумлінне виконання своїх учбових зобов'язань» (4 %), «свідоме та добросовісне ставлення до виконання, підготовки, здачі академічного матеріалу» (2 %), «чесність у навчанні» (2 %), «вміння самостійно здійснювати науково-педагогічну діяльність без плагіату та фабрикації» (2 %).

Джерела інформації про поняття «академічна доброчесність» представлено у табл. 1. Отримали інформацію про це поняття студенти з інтернету (50 %), в університеті (17 %), у школі (10 %), від викладачів (17 %), зі ЗМІ (2 %), із закону України «Про освіту» (4 %).

Таблиця 1

Джерела інформації про поняття «академічна доброчесність»

Звідки студенти дізналися про поняття «академічна доброчесність»?	1-2 курс	3-4 курс	5-6 курс	Загальна вибірка
З Інтернету	57%	27%	32%	50%
В університеті	27%	29%	47%	17%
У школі	7%	4%	-	10%
Від викладачів	6%	11%	10%	17%
Зі ЗМІ	-	4%	-	2%
Із закону України «Про освіту»	3%	25%	-	4%

До недоброчесних практик у навчанні, згідно відповідей опитуваних, вдавалися 36 % студентів.

Порушення академічної доброчесності, з якими студенти зустрічалися в навчальній діяльності, та особливості їх розподілу за курсами навчання представлено у табл. 2.

Таблиця 2

Порушення академічної доброчесності в навчальній діяльності

З якими порушеннями академічної доброчесності студенти зустрічалися в навчальній діяльності?	1-2 курс	3-4 курс	5-6 курс	Загальна вибірка
Зі списуванням	29%	48%	20%	38%
З плагіатом	27%	8%	35%	25%
З хабарництвом	7%	29%	-	5%
Із фабрикацією	8%	-	-	4%
Із фальсифікацією	2%	-	-	5%
Не зустрічалися з жодними порушеннями	27%	15%	45%	23%

На питання «З якими порушеннями академічної доброчесності студенти зустрічалися в навчальній діяльності?» отримано такі відповіді: зі списуванням

Psychology

(38 %), з плагіатом (25 %), з хабарництвом (5 %), із фабрикацією (4 %), із фальсифікацією (5 %). Не зустрічалися з жодними порушеннями 23 % студентів.

Як видно з табл. 2, найбільш обізнаними з видами порушень академічної доброчесності є студенти 1-2 курсів. Найчастіше зустрічалися з порушеннями студенти 3-4 курсів (85 %). Студенти 5-6 курсів найменше зустрічалися з порушеннями академічної доброчесності (55 %), проте виділили лише два види таких порушень – списування і плагіат.

Причини прояву такого порушення академічної доброчесності, як списування, подано у табл. 3.

Таблиця 3

Причини прояву списування як порушення академічної доброчесності

Чому студенти вдаються до списування?	1-2 курс	3-4 курс	5-6 курс	Загальна вибірка
Лінь	24%	44%	32%	19%
Брак часу	8%	4%	32%	15%
Невпевненість у своїх знаннях	36%	-	-	21%
Велике інформаційне навантаження	5%	8%	-	9%
Пошук легких шляхів та небажання вчитися	12%	15%	13%	21%
Недостатнє отримання знань у навчальному процесі	15%	29%	23%	15%

Студенти визначили такі причини прояву списування як порушення академічної доброчесності: невпевненість у своїх знаннях (21 % загальної вибірки); пошук легких шляхів та небажання вчитися (21 %); лінь (19 %); брак часу (15 %); недостатнє отримання знань у навчальному процесі (15 %); велике інформаційне навантаження під час навчання (9 %).

Домінуючою причиною списування (див. табл. 3) у студентів 1-2 курсів є невпевненість у своїх знаннях (36 %); студенти 3-4 курсів найчастіше вдаються до списування через лінь (44 %); студенти 5-6 курсів виділили найменше причин прояву списування і найчастіше роблять це через лінь і брак часу (по 32 %).

Наслідки порушень академічної доброчесності у навчальній діяльності, за опитуванням студентів, представлено у табл. 4.

На думку студентів, академічна недоброчесність може призвести до відрахування з університету (25 % студентів загальної вибірки); до появи некваліфікованих спеціалістів (23 %); до зниження якості знань (19 %); до падіння якості освіти (13 %); до повторного проходження оцінювання або навчального курсу (9 %); до відсутності бажання вчитися та отримувати знання (7 %); до позбавлення присудженого наукового ступеня або присвоєного вченого звання (4 %).

Таблиця 4

Наслідки порушень академічної доброчесності у навчальній діяльності

До чого може призвести академічна недоброчесність?	1-2 курс	3-4 курс	5-6 курс	Загальна вибірка
До відрахування з університету	23%	11%	22%	25%
До зниження якості знань	32%	29%	13%	19%
До позбавлення присудженого наукового ступеня або присвоєного вченого звання	-	29%	12%	4%
До падіння якості освіти	3%	-	30%	13%
До повторного проходження оцінювання або навчального курсу	8%	8%	-	9%
До появи некваліфікованих спеціалістів	17%	15%	10%	23%
До відсутності бажання вчитися та отримувати знання	17%	8%	13%	7%

Зокрема, студенти 1-2 курсів основними наслідками порушень академічної доброчесності у навчальній діяльності виділяють зниження якості знань (32 %) та відрахування з університету (23 %). Студенти 3-4 курсів вважають, що недоброчесність може призвести здебільшого до зниження якості знань (29 %) та позбавлення присудженого наукового ступеня (29 %). Студенти 5-6 курсів визначили домінуючим наслідком порушень академічної доброчесності у навчальній діяльності падіння якості освіти (30 %).

Способи вирішення проблеми порушень академічної доброчесності у навчальній діяльності, які виділяють студенти, подано у табл. 5.

Таблиця 5

Способи вирішення проблеми недоброчесності у навчальній діяльності

Як, на думку студентів, можна вирішити проблему недоброчесності?	1-2 курс	3-4 курс	5-6 курс	Загальна вибірка
Поширення інформації про академічну доброчесність та її наслідки	46%	32%	22%	17%
Профілактичні бесіди зі студентами	8%	7%	10%	17%
Зміцнення мотивації в отриманні якісних знань	13%	8%	11%	17%
Зміцнення самооцінки студентів	6%	5%	-	7%
Притягнення до академічної відповідальності	6%	8%	22%	11%
Створення скриньок довіри	-	25%	-	2%
Справедливе ставлення до студентів	10%	-	-	10%
Не знаю	11%	15%	35%	19%

Вирішити проблему порушень академічної доброчесності у навчальній діяльності, на думку студентів, можна у такі способи: поширення інформації про академічну доброчесність та її наслідки (17 %), профілактичні бесіди зі студентами (17 %), зміцнення мотивації в отриманні якісних знань (17 %), притягнення до академічної відповідальності (11 %), справедливе ставлення до студентів (10 %), зміцнення самооцінки студентів (7 %), створення скриньок довіри (2 %).

Як видно з табл. 5, студенти усіх курсів визначають поширення інформації про академічну доброчесність та її наслідки домінуючим способом вирішення проблеми недоброчесності у навчальній діяльності (46 % студентів 1-2 курсу, 32 % – 3-4 курсу, 22% – 5-6 курсу). Окрім того, магістри вважають важливим також притягнення до академічної відповідальності (22%), проте виділяють найменше способів вирішення цієї проблеми.

Висновки. До характерних рис сучасної парадигми академічної етики, безумовно, належить вимога фаховості та професіоналізму, здатності суб'єкта професійної діяльності систематично працювати над своїм моральним і фаховим удосконаленням, підвищенням власної компетентності та кваліфікації впродовж життя, готовності до саморозвитку, уміння діяти в умовах нестійкого, перепоного не прогнозованими ризиками світу. Сучасний фахівець повинен досконало володіти інноваційними технологіями, постійно «шліфувати» свою професійну майстерність, доводити її до рівня свободи, творчої самореалізації, конкурентоспроможності.

Академічна доброчесність поєднує як фундаментальні цінності, так і механізми та інструменти її формування. Забезпечення академічної доброчесності в українській вищій школі передбачає цілеспрямовану дію на моральну свідомість фахівця відповідно до його морально-професійного кодексу шляхом: 1) викладання основ академічної грамотності та доброчесності, професійної етики у профільних навчальних закладах, які здійснюють підготовку фахівців; 2) здійснення громадськими організаціями контролю за виконанням професійно-етичного кодексу науково-педагогічними працівниками та їх самоконтролю; 3) проведення просвітницько-інформаційної роботи у формі конференцій, дискусій, круглих столів на теми академічної доброчесності.

Сьогодні основи академічної грамотності та доброчесності, курси професійної етики неформально чи формально викладаються практично в усіх університетах у взаємодії з іншими культурологічними і гуманітарними дисциплінами. Однак академічна етика ще не займає належне місце в системі безперервної освіти, перепідготовки і підвищення кваліфікації науково-педагогічних працівників. Метою викладання цих дисциплін у більшості ЗВО є необхідність підвищення розуміння студентами етичної проблематики, оволодіння навичками та вміннями здійснення досліджень і формування наукових результатів, ознайомлення студентів із фаховою класичною і новітньою літературою; допомогти студентам глибше зрозуміти моральні цінності; навчити розрізняти педагогічне добро і зло, врегульовувати і вирішувати моральні конфлікти.

ЛІТЕРАТУРА

- 10 ключових навичок..., 2016 – 10 ключових навичок до 2020-го. URL: https://www.eduget.com/news/10_klyuchovix_navichok_do_2020-go-907.
- Академічна доброчесність..., 2017 – Академічна доброчесність: проблеми дотримання та пріоритети поширення серед молодих вчених : кол. моногр. / за заг. ред. Н. Г. Сорокіної, А. Є. Артюхова, І. О. Дегтярьової. Дніпро : ДРІДУ НАДУ, 2017. 169 с.
- Академічна чесність..., 2016 – Академічна чесність як основа сталого розвитку університету / Міжнарод. благод. фонд «Міжнарод. фонд дослідж. освіт. політики»; за заг. ред. Т. В. Фінікова, А. Є. Артюхова. Київ : Таксон, 2016. 234 с.
- Бухарестская декларация..., 2004 – Бухарестская декларация по этическим ценностям и принципам высшего образования в Европейском регионе (2004). (The Bucharest Declaration on ethical values and principles of higher education in the Europe region) CEPES, Бухарест. URL : [https://new.iqaa.kz/images/doc/Bologna/Бухарестская%20декларация%20\(2004\).pdf](https://new.iqaa.kz/images/doc/Bologna/Бухарестская%20декларация%20(2004).pdf)
- Гапон, 2017 – Гапон Н. П. Ставлення до виявів академічної нечесності у студентів як соціально-психологічна проблема. *Humanitarium*. 2017. Том 39. Вип. 1 : Психологія. С. 56-62.
- Етичний кодекс..., 2010 – Етичний кодекс ученого України. *Бюлетень Вищої атестаційної комісії України*. № 2 (124). 2010. С. 2-5.
- Ковальчук, Потапюк, 2017 – Ковальчук О. С., Потапюк Л. М. Забезпечення академічної чесності у вищих навчальних закладах: міжнародний досвід. *Вісник університету імені Альфреда Нобеля. Сер. «Педагогіка і Психологія»*. 2017. № 1 (13). С. 21-26.
- Про освіту..., 2017 – Про освіту: Закон України від 05.09.2017 р. № 2145-VIII зі змінами. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/go/2145-19>
- Розширений глосарій..., 2017 – Розширений глосарій термінів та понять ст. 42 «Академічна доброчесність» Закону України «Про освіту» (від 5 вересня 2017 р.). URL: https://mon.gov.ua/storage/app/media/vishcha_osvita/2018/10/25/glyusariy.pdf
- Сацик, 2017 – Сацик В. Академічна доброчесність: міфічна концепція чи дієвий інструмент забезпечення якості вищої освіти? *Освітня політика. Портал громадських експертів*. 2017. Режим доступу : <http://www.saiup.org.ua/novyny/akademichna-dobrochesnist-mifichna-kontseptsiya-chydivyevyj-kontsept>.
- Application of the theory...*, 2015 – Application of the theory of planned behavior in academic cheating research: a cross-cultural comparison / Chudzicka-Czupala A., Grabowski D., Mello A. L., Kuntz J., Zaharia D., Hapon N., Lupina-Wegener A., Börü D. *Ethics&Behavior*. 2015. Volume 26. Issue 8. P. 2-22.
- Grimes, 2004 – Grimes P. Dishonesty in Academics and Business: A Cross-Cultural Evaluation of Student Attitudes. *Journal of Business Ethics*. 2004. 49 (3). P. 273-290.
- The Fundamental Values...*, 2012 – The Fundamental Values of Academic Integrity (2nd edition). T. Fishman. International Center for Academic Integrity, Clemson University. 2012. Available at: http://www.academicintegrity.org/ica/assets/AUD_Integrity_Quotes.pdf.

REFERENCES

- 10 klyuchovykh navychok..., 2016 – 10 klyuchovykh navychok do 2020-ho. URL: https://www.eduget.com/news/10_klyuchovix_navichok_do_2020-go-907.
- Akademichna dobrochesnist...*, 2017 – Akademichna dobrochesnist: problemy dotrymannia ta priorytety poshyrennia sered molodykh vchenykh : kol. monohr. / za zah. red. N. H. Sorokinoi, A. Ye. Artiukhova, I. O. Dehtiarovoi. Dnipro : DRIDU NADU, 2017. 169 s.
- Akademichna chesnist...*, 2016 – Akademichna chesnist yak osnova staloho rozvytku universytetu / Mizhnarod. blahod. fond «Mizhnarod. fond doslidzh. osvit. polityky»; za zah. red. T. V. Finikova, A. Ye. Artiukhova. Kyiv : Takson, 2016. 234 s.
- Bukharestskaia deklaratsiya...*, 2004 – Bukharestskaia deklaratsiya po etycheskym tsennostiam y pryntsyam vyssheho obrazovanyia v Evropeiskom rehione (2004). (The Bucharest Declaration on ethical values and principles of higher education in the Europe region) CEPES, Bukharest. URL : [https://new.iqaa.kz/images/doc/Bologna/Bukharestskaia%20deklaratsiya%20\(2004\).pdf](https://new.iqaa.kz/images/doc/Bologna/Bukharestskaia%20deklaratsiya%20(2004).pdf)
- Hapon*, 2017 – Hapon N. P. Stavlennia do vyiaviv akademichnoi nechesnosti u studentiv yak sotsialno-psykholohichna problema. *Humanitarium*. 2017. Tom 39. Vyp. 1 : Psykholohiia. S. 56-62.
- Etychnyi kodeks...*, 2010 – Etychnyi kodeks uchenoho Ukrainy. *Biuleten Vyshchoi atestatsiinoi komisii Ukrainy*. № 2 (124). 2010. S. 2-5.

Psychology

- Kovalchuk, Potapiuk, 2017 – Kovalchuk O. S., Potapiuk L. M. Zabezpechennia akademichnoi chesnosti u vyshchykh navchalnykh zakladakh: mizhnarodnyi dosvid. *Visnyk universytetu imeni Alfreda Nobelia. Ser. «Pedahohika i Psykholohiia»*. 2017. № 1 (13). S. 21-26.
- Pro osvitu..., 2017 – Pro osvitu: Zakon Ukrainy vid 05.09.2017 r. № 2145-VIII zi zminamy. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/go/2145-19>
- Rozshyrenyi hlosarii..., 2017 – Rozshyrenyi hlosarii terminiv ta poniat st. 42 «Akademichna dobrochesnist» Zakonu Ukrainy «Pro osvitu» (vid 5 veresnia 2017 r.). URL: https://mon.gov.ua/storage/app/media/vishcha_osvita/2018/10/25/glyusariy.pdf
- Satsyk, 2017 – Satsyk V. Akademichna dobrochesnist: mifichna kontsepsiia chy diievyi instrument zabezpechennia yakosti vyshchoi osvity? *Osvitnia polityka. Portal hromadskykh ekspertiv*. 2017. Rezhym dostupu : <http://www.saiup.org.ua/novyny/akademichna-dobrochesnist-mifichna-kontsepsiya-chydivyevyi-kontsept>
- Application of the theory..., 2015 – Application of the theory of planned behavior in academic cheating research: a cross-cultural comparison / Chudzicka-Czupala A., Grabowski D., Mello A. L., Kuntz J., Zaharia D., Hapon N., Lupina-Wegener A., Börü D. *Ethics&Behavior*. 2015. Volume 26. Issue 8. P. 2-22.
- Grimes, 2004 – Grimes P. Dishonesty in Academics and Business: A Cross-Cultural Evaluation of Student Attitudes. *Journal of Business Ethics*. 2004. 49 (3). P. 273-290.
- The Fundamental Values..., 2012 – The Fundamental Values of Academic Integrity (2nd edition). T. Fishman. International Center for Academic Integrity, Clemson University. 2012. Available at: http://www.academicintegrity.org/ica/assets/AUD_Integrity_Quotes.pdf.

УДК 159.942.5-053.8]:616-036.21

DOI 10.31470/2308-5126-2020-44-1-34-41

Оксана Войтенко,
аспірантка кафедри психології,
ДВНЗ «Переяслав-Хмельницький
державний педагогічний
університет імені
Григорія Сковороди».

Oksana Voytenko,
PhD Student of the
Department of Psychology
of SHEI «Pereiaslav-Khmelnytskyi
Hryhorii Skovoroda State
Pedagogical University»

E-mail: oxyvoyt@gmail.com
ORCID 0000-0001-6299-5734

ДО ПРОБЛЕМИ СТАНОВЛЕННЯ СМИСЛОЖИТТЄВИХ ОРІЄНТИРІВ ЗРІЛОЇ ОСОБИСТОСТІ

Статтю присвячено дослідженню проблеми становлення життєвих орієнтирів зрілої особистості: представлено теоретичний аналіз поняття особистісної зрілості, сутності смислових орієнтирів у житті дорослої особистості; обґрунтовано актуальність та мотивованість досліджень у напрямку гуманістично-екзистенційної парадигми; акцентовано увагу на процесах осмислення життєвого досвіду особистості, його ролі у становленні зрілої особистості, активізації її внутрішнього ресурсу. Представлено емпіричне дослідження та аналіз його результатів щодо становлення смисложиттєвих орієнтирів особистості у дорослому віці; презентовано принципи здійснення психологічних впливів у процесі психологічного супроводу: соціальну детермінованість, свободу вибору, особистісну конгруентність, відповідальність, індивідуальний підхід, емпатію, безоцінне ставлення до клієнта. У процесі дослідження висунуто гіпотези: поглиблення кризи існування зрілої особистості опосередковане особистісним досвідом переживання складних життєвих ситуацій та їх подолання. Головною метою кризового консультування, як спеціальної допомоги особистості, є сприяння поглибленому розумінню того, що лише вона здатна здійснити вибір, прийняти відповідальність за своє життя. У ході дослідження та здійснення психологічного впливу знайшли своє відображення методологічні принципи гуманістично-екзистенційного спрямування, які визначали професійну взаємодію. Визначено сутність психологічної допомоги, яку ми вбачаємо в інтеграції